

## تحقیقی

# اثر افزایش شدت تمرین بر سطوح کورتیزول، تستوسترون، آلفا آمیلاز بزاقی و وضعیت خلق و خوی کشتی گیران حرفه‌ای نوجوان

محمدجواد دیلم<sup>۱</sup>، محمدعلی قرائت<sup>۲</sup>، دکتر محمدعلی آذربایجانی\*<sup>۳</sup>، حسینعلی اسلانی کوتولی<sup>۴</sup>

۱- مربی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آباد کتول. ۲- مربی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر.

۳- دانشیار گروه فیزیولوژی ورزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر. ۴- کارشناس پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی گلستان.

## چکیده

**زمینه و هدف:** افزایش شدت تمرین یکی از راهکارهای توسعه عملکرد ورزشکاران می‌باشد. کارآمدی برنامه تمرین از طریق سنجش نشانگران بیوشیمیایی و روانشناختی تعیین می‌گردد. از آنجایی که پاسخ این متغیرها به افزایش شدت تمرین وابسته به سطح آمادگی افراد مورد مطالعه و نوع برنامه تمرینی می‌باشد؛ نتایج مطالعات موجود متناقض است. لذا این مطالعه به منظور تعیین اثر افزایش شدت تمرین بر کورتیزول، تستوسترون، آلفا آمیلاز بزاقی و وضعیت خلق و خوی کشتی گیران حرفه‌ای نوجوان انجام شد.

**روش بررسی:** در این مطالعه شبه تجربی ۱۵ کشتی گیر نوجوان دعوت شده به اردوی تیم ملی در سال ۱۳۸۸ به مدت سه هفته تمرینات فزاینده را انجام دادند. نمونه بزاق قبل از انجام تمرینات، پایان هفته‌های اول، دوم و سوم برای سنجش غلظت کورتیزول، تستوسترون و آلفا آمیلاز جمع‌آوری گردید. برای سنجش خلق و خوی افراد مورد مطالعه قبل و پس از پایان دوره تمرینی، از آزمون ۲۴ سوالی نيمرخ وضعیت خلق و خو براساس استفاده گردید. با استفاده از نرم‌افزار آماری *SPSS-14*، برای تعیین اثر یک دوره تمرین شدید بر عوامل آمادگی جسمانی و نیمرخ وضعیت خلقی از مدل آماری *t* و برای تغییرات متغیرهای بزاق از مدل آماری تحلیل واریانس استفاده شد.

**یافته‌ها:** پس از افزایش شدت تمرین سه هفته‌ای، غلظت کورتیزول ( $7/69 \pm 0/75$  در مقابل  $8/1 \pm 0/93$  *ng/ml*)، تستوسترون ( $82/3 \pm 0/89$  در مقابل  $64/2 \pm 1/7$  *ng/ml*)، آلفا آمیلاز بزاقی ( $98/81 \pm 1/35$  در مقابل  $U/ml 84/2 \pm 1/5$ ) و خلق و خو ( $16/4 \pm 3/28$  در مقابل  $20/08 \pm 2/91$ ) تفاوت آماری معنی‌داری نشان نداد.

**نتیجه‌گیری:** نتایج این مطالعه نشان داد که افزایش شدت تمرین بر غلظت کورتیزول، تستوسترون و آلفا آمیلاز بزاقی و نیز خلق و خوی کشتی‌گیران حرفه‌ای نوجوان اثری ندارد.

**کلید واژه‌ها:** تمرین شدید ورزشی، تستوسترون، کورتیزول، آلفا آمیلاز، بزاق، وضعیت خلق و خو، کشتی‌گیر نوجوان

\* نویسنده مسؤول: دکتر محمدعلی آذربایجانی، پست الکترونیکی [m\\_azarbayjani@iauctb.ac.ir](mailto:m_azarbayjani@iauctb.ac.ir)

نشانی: تهران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، گروه فیزیولوژی ورزشی، تلفن ۸۸۰۷۴۹۰۵-۸۸۰۲۱، شماره ۸۸۰۷۴۸۷۴ وصول مقاله: ۸۹/۸/۲۳، اصلاح نهایی: ۹۰/۷/۵، پذیرش مقاله: ۹۰/۹/۲۰

## مقدمه

عملکرد ورزشی تضعیف می‌گردد (۵). برای جلوگیری از ابتلا به بیش‌تمرینی و اطمینان از این که برنامه تمرینی ورزشکار مناسب است؛ دامنه وسیعی از نشانگران بیوشیمیایی، هماتولوژیکی، فیزیولوژیکی و روانشناختی به عنوان نشانگران فشار تمرین گزارش شده‌اند (۶). تستوسترون و کورتیزول از نشانگران بسیار خوب و حساس نسبت به تغییرات تمرین معرفی شده‌اند (۷ و ۸). پاسخ تستوسترون و کورتیزول به تغییرات تمرین یکسان نبوده و تناقضات زیادی در این خصوص وجود دارد. به طوری که کاهش تستوسترون بعد از تمرین سیستمیک (۹)، کاهش غیرمعنی‌دار در فصل ورزش در دوچرخه سواران (۱۰)، یا افزایش بعد از دو سال

هدف نهایی تمرینات ورزشی بهبود عملکرد (performance) می‌باشد. تمامی ورزشکاران در هر رشته ورزشی باید تمرینات سختی انجام دهند تا عملکردشان توسعه یابد (۱). بهبود عملکرد در اثر سازگاری‌های ایجاد شده در سطح سلولی و بافتی متعاقب تمرین به وجود می‌آید (۲). از این رو ورزشکاران ناگزیر به افزایش حجم و شدت تمرین می‌باشند. در اصل تمرین محرکی برای برهم خوردن هموستاز است (۳). اگر حجم و شدت تمرین به گونه‌ای افزایش یابند که بیش از ظرفیت فیزیولوژیک ورزشکاران باشد؛ ورزشکار مبتلا به بیش‌تمرینی (overtraining) می‌شود (۴). در این شرایط

توسط پزشکان تیم ملی مشخص شد؛ تمامی افراد مورد مطالعه از سلامت جسمانی برخوردار بوده و در زمان مطالعه تحت درمان دارویی قرار نداشتند و مکمل‌های ویتامینی مصرف نمی‌کردند.

کشتی‌گیران در مدت ۳ هفته تحت تمرین شدید بدنسازی با وزنه به صورت توانی و قدرتی به میزان ۴ جلسه در هفته، ۳ جلسه تمرین دویدن هوازی و تمرین تکنیک کشتی به میزان ۱۰ جلسه در هفته قرار گرفتند.

۴ میلی لیتر بزاق تحریک نشده به صورت تخلیه فعال، قبل از انجام تمرینات، پایان هفته‌های اول، دوم و سوم برای سنجش غلظت کورتیزول، تستوسترون و آلفا امیلاز جمع‌آوری گردید.

غلظت کورتیزول بزاقی با روش الایزا و با استفاده از کیت ایمونوتک ساخت کشور فرانسه با دقت ۰/۲ نانوگرم بر میلی لیتر، غلظت تستوسترون بزاقی نیز با روش الایزا و با استفاده از کیت تخصصی شرکت رادیم ساخت کشور ایتالیا با دقت ۰/۰۱۷ نانوگرم بر میلی لیتر و فعالیت آلفا امیلاز با استفاده از روش کلرومتریکی کینتیک و با استفاده از کیت شرکت DIAMETRA با دقت ۲/۵ واحد بر میلی لیتر اندازه‌گیری شد.

نیمرخ وضعیت خلقی شامل شش عامل خلقی عصبانیت، آشفتگی، افسردگی، خستگی، تنش و نیرومندی بود. برای سنجش خلق و خوی افراد مورد مطالعه قبل و پس از پایان دوره تمرینی، از آزمون ۲۴ سوالی نیمرخ وضعیت خلق و خو براساس استفاده گردید. هدف اصلی آزمون براساس تبدیل متغیرهای کیفی خلق و عاطفه به داده‌های کمی است. میزان روایی این آزمون از طریق ضریب آلفای کرونباخ به میزان ۰/۷۸ تعیین شد. اعتبار ترجمه فارسی پرسشنامه از طریق انجام مطالعه پایلوت روی ۵ ورزشکار حرفه‌ای کشتی (نفرات ۱۶ تا ۲۰ تست انتخابی مذکور). به میزان آلفای ۰/۷۴ حاصل شد.

با استفاده از نرم افزار آماری SPSS-14، برای تعیین اثر یک دوره تمرین شدید بر عوامل آمادگی جسمانی و نیمرخ وضعیت خلقی از مدل آماری t و برای تغییرات متغیرهای بزاق از مدل آماری تحلیل واریانس استفاده شد. سطح معنی‌داری برای تمام محاسبات کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

#### یافته‌ها

مشخصات عمومی افراد شرکت کننده در مطالعه در جدول یک ارائه شده است. نتایج این مطالعه نشان داد یک دوره تمرینات شدید، موجب کاهش معنی‌دار آماری در رکورد دو ۴۰ یارد و دو ۴×۹ متر شد. در حالی که تغییر آماری معنی‌داری در حداکثر اکسیژن مصرفی، آزمون دراز و نشست و قدرت اندام تحتانی مشاهده نشد (جدول ۲).

نتایج آزمون تحلیل واریانس با اندازه‌گیری‌های مکرر نشان داد؛ شرکت در یک دوره اردوی تمرینی تیم ملی کشتی اثر آماری

تمرین در مردان زیبایی اندام کار (۱۱) گزارش شده است. در خصوص کورتیزول نیز شرایط مشابه است. افزایش کورتیزول پلاسما پس از تمرین طولانی (۱۲)، کاهش پس از افزایش حجم تمرین (۱۳) یا عدم تغییر پس از افزایش شدت تمرین شنا (۱۴) گزارش شده است.

نشانه‌گر غیرتهاجمی دیگری که برای درک فشار فعالیت بدنی و فعالیت سیستم سمپاتیکی - فوق کلیوی از آن استفاده می‌شود؛ تغییرات در غلظت آلفا امیلازبزاقي است (۱۶ و ۱۵). آلفا امیلازبزاقي نشانه‌گر فعالیت سیستم سمپاتیکی - فوق کلیوی می‌باشد (۱۷). آلفا امیلازبزاقي در پاسخ به محرک‌های حاد اهم از استرس فیزیولوژیک مانند فعالیت بدنی (۱۸) یا استرس‌های روانشناختی (۱۹) پاسخ بارزتری دارد. اما مطالعات اندکی در خصوص اثر فعالیت‌های بدنی بر غلظت این آنزیم انجام شده است. از طرف دیگر خلق و خو یکی از متغیرهای روانشناختی است که به تغییرات حجم و شدت تمرین حساس می‌باشد (۲۰). تحقیقات اولیه در شناگران نشان داد؛ متعاقب دوره‌های تمرینی شدید، اجزاء منفی خلقی شامل تنش، افسردگی، خشم، خستگی و اغتشاش فکری افزایش یافته و نیرومندی کاهش می‌یابد (۲۱). حتی سه روز افزایش ناگهانی حجم تمرین موجب افزایش مجموع اختلالات خلقی می‌شود (۲۲). در کل بررسی اطلاعات موجود در این حیطه نشان می‌دهد که پاسخ خلق و خو به تغییرات حجم و شدت تمرین روشن نیست. افزایش (۲۳ و ۲۴)، عدم تغییر (۲۵ و ۲۶) و حتی کاهش (۲۷) به عنوان اختلالات خلقی گزارش شده‌اند.

با این که مطالعات زیادی در خصوص اثر تغییرات شدت تمرین بر پاسخ هورمون‌ها و خلق و خو انجام شده است؛ ولی به دلیل تفاوت‌های روش کار (شدت، مدت نوع برنامه تمرینی افراد مورد مطالعه) اطلاعات موجود متناقض است. لذا این مطالعه به منظور تعیین اثر افزایش شدت تمرین بر کورتیزول، تستوسترون، آلفا امیلازبزاقي و وضعیت خلق و خوی کشتی‌گیران حرفه‌ای نوجوان انجام شد.

#### روش بررسی

در این مطالعه نیمه تجربی ۱۵ کشتی‌گیر نوجوان دعوت شده به اردوی تیم ملی در سال ۱۳۸۸ به مدت سه هفته تمرینات فزاینده را انجام دادند.

این مطالعه توسط کمیته اخلاق دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی مورد تایید قرار گرفت.

به افراد مورد مطالعه شرح کاملی از مطالعه بیان گردید. با توجه به سن افراد مورد مطالعه، از والدین آنها فرم رضایت‌نامه کتبی برای شرکت در مطالعه اخذ گردید. براساس بررسی‌های بالینی انجام شده

جدول ۱: مشخصات عمومی افراد شرکت کننده در مطالعه قبل و بعد از انجام تمرینات در کشتی گیران حرفه‌ای نوجوان

انحراف استاندارد میانگین	قبل از شروع تمرینات	بعد از انجام تمرینات
سن (سال)	15±1/1	-
قد (سانتیمتر)	175/14±4/3	-
وزن (کیلوگرم)	69/2±4/3	68/5±3/7
نمایه توده بدن (وزن بر مجذور قد)	23/2±2/5	22/9±2/59
درصد چربی	9/1±2/32	8/7±1/98

جدول ۲: مقایسه شاخص‌های آمادگی جسمانی قبل و بعد از انجام تمرینات در کشتی گیران حرفه‌ای نوجوان

انحراف استاندارد میانگین	قبل از شروع تمرینات	بعد از انجام تمرینات
حداکثر اکسیژن مصرفی (میلی لیتر / کیلوگرم / دقیقه)	47/94±4/43	49/12±3/59
دراز و نشست (تعداد در دقیقه)	53/40±6/13	57/21±4/79
دوی 40 یارد (ثانیه)	6/01±1/1	5/45±0/9 *
دوی 4 در 9 متر (ثانیه)	9/48±1/5	8/7±0/8 *
اسکات (کیلوگرم)	112/38±15/48	124/7±11/83

\* نشان دهنده تفاوت معنی دار نسبت به مقادیر قبل از شروع تمرینات

جدول ۳: میانگین غلظت کورتیزول، تستوسترون و آلفا امیلاز بزاقی کشتی گیران حرفه‌ای نوجوان در مراحل چهارگانه اندازه گیری

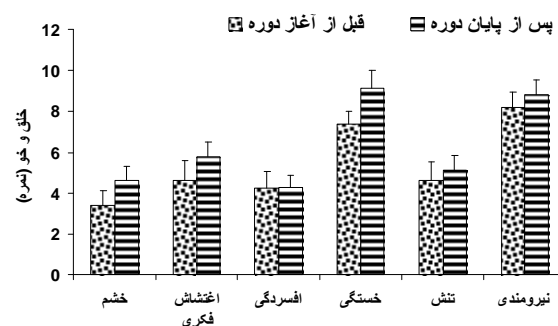
انحراف استاندارد میانگین	کورتیزول (ng/ml)	تستوسترون (ng/ml)	آلفا امیلاز (U/ml)
قبل از شروع تمرینات	7/69±0/75	82/3±0/89	98/81±1/35
پایان هفته اول	8/05±0/76	47/5±1/2	46/87±2/1
پایان هفته دوم	7/82±0/9	52/2±1/8	81/1±1/7
پایان هفته سوم	8/1±0/93	64/2±1/7	84/2±1/5

### بحث

مطالعه حاضر نشان داد افزایش شدت تمرین اثر آماری معنی داری بر غلظت کورتیزول بزاقی ندارد. عوامل متعددی موجب تغییر غلظت کورتیزول متعاقب فعالیت‌های بدنی و ورزشی می‌شود. کورتیزول یکی از مهم‌ترین هورمون‌های استرس می‌باشد که اعمال متابولیسمی متعددی دارد. افزایش قند خون، کمک به تجزیه چربی‌ها در بافت چربی، تجزیه پروتئین‌ها، تحریک گلوکونئوز و کاهش مصرف گلوکز توسط بافت‌های محیطی از وظایف متابولیک کورتیزول است (28). با توجه به افزایش نیاز به انرژی هنگام فعالیت‌های بدنی غلظت کورتیزول افزایش می‌یابد که درصد این افزایش وابسته به شدت، مدت و نوع فعالیت و میزان افت گلوکز خون می‌باشد. افزایش کورتیزول حین و متعاقب فعالیت‌های بدنی به این دلیل است که افزایش این هورمون موجب حفظ قندخون و فشارخون می‌شود و در مجموع به حفظ هموستاز در زمان فعالیت بدنی کمک می‌نماید (28). به نظر می‌رسد بتوان در مطالعه حاضر عدم تغییر در غلظت کورتیزول را به تغییرات قندخون نسبت داد. زیرا افراد مورد مطالعه از تغذیه کافی برخوردار بودند و محدودیت دریافت کالری نداشتند. از طرف دیگر افراد مورد مطالعه در هر زمان از تمرین می‌توانستند از مواد قندی استفاده کنند. پس

معنی داری بر غلظت کورتیزول ( $F_{2/20}=0/04, P=0/67$ )، تستوسترون ( $F_{2/20}=1/65, P=0/216$ ) و آلفا امیلاز بزاقی ( $P=0/53$ )،  $F_{2/20}=3/415$  نشان نداد (جدول 3).

مقایسه نمرات عوامل ششگانه خلقی نشان داد؛ سه هفته تمرین شدید اثر آماری معنی داری بر خشم ( $t_{21}=1/192, P=0/24$ )، اغتشاش فکری ( $t_{21}=1/192, P=0/43$ )، افسردگی ( $t_{21}=1/192, P=0/96$ )، خستگی ( $t_{21}=1/192, P=0/18$ )، تنش ( $t_{21}=1/192, P=0/68$ ) و نیرومندی ( $t_{21}=1/192, P=0/54$ ) خلقی ندارد (نمودار یک).



نمودار ۱: مقایسه میانگین و انحراف استاندارد اجزاء خلقی شامل عصبانیت، آشفتگی، افسردگی، خستگی، تنش و نیرومندی قبل و بعد از انجام تمرینات

اثرات شدت و مدت فعالیت بر پاسخ پروتئین های بزاقی مطالعه شده است (۳۸). شاید یکی از دلایل تفاوت نتایج مطالعه ما با سایر مطالعات، انتخاب شدت و مدت های زیربیشینه باشد. برای درک پاسخ آمیلازبزاقي به تمرین، در اکثر مطالعات شدت بیشتر از مدت مورد تاکید بوده است. تأثیر بیشتر شدت نسبت به مدت این است که آمیلاز در استرس های بحرانی سریع تر از کورتیزول پاسخ می دهد و آستانه تحریک آن در پاسخ به فعالیت بدنی کمتر است (۳۹). آلفا-امیلاز یک شاخص حساس تر برای پاسخ به استرس های جسمانی و روانشناختی گزارش شده است (۴۰). اما نتایج مطالعه حاضر این نکته را حداقل درباره افزایش آلفا-امیلاز تأیید نمی کند. شاید بتوان عدم وجود استرس روانشناختی را یکی از دلایل اصلی در توجیه عدم تغییر غلظت آلفا-امیلاز سهیم دانست.

نیمرخ وضعیت خلقی شامل شش عامل خلقی عصبانیت، آشفتگی، افسردگی، خستگی، تنش و نیرومندی در این مطالعه تغییر آماری معنی داری نداشت. یکی از دلایل تغییر نیمرخ وضعیت خلقی افزایش شدت فعالیت و کاهش دوره ریکاوری بعد از تمرین که موجب ابتلای فرد به بیش تمرینی می شود؛ گزارش شده است (۲۰ و ۲۳ و ۲۴). در این مطالعه با توجه به جلسات تمرین انجام شده و دوره ریکاوری بعد از آن احتمال ابتلا به بیش تمرینی بسیار اندک بود. شاید بتوان عدم تغییر در نیمرخ وضعیت خلقی را براساس دوره ریکاوری کافی پس از هر جلسه تمرین توجیه نمود. از طرف دیگر کاهش وزن سریع در ورزشکاران یکی از عواملی است که موجب تغییرات خلقی می شود (۴۱). افراد مورد مطالعه حاضر سر وزن بودند و به کاهش سریع وزن اجبار نداشتند. لذا می توان عدم تغییر معنی دار در نیمرخ وضعیت خلقی را بر این اساس توجیه نمود.

#### نتیجه گیری

نتایج این مطالعه نشان داد که افزایش شدت تمرین بر غلظت کورتیزول، تستوسترون و آلفا-امیلازبزاقي و نیز خلق و خوی کشتی‌گیران حرفه‌ای نوجوان اثری ندارد. در حالی که افزایش شدت تمرین سبب بهبود سرعت و چابکی کشتی‌گیران حرفه‌ای نوجوان گردید.

#### تشکر و قدردانی

بدین وسیله از مربیان و مسؤولین و تمامی کشتی‌گیران تیم ملی نوجوان به خاطر همکاری در اجرای این مطالعه، صمیمانه سپاسگزاری می نمایم.

#### References

- Hug M, Mullis PE, Vogt M, Ventura N, Hoppeler H. Training modalities: over-reaching and over-training in athletes, including a study of the role of hormones. *Best Pract Res Clin Endocrinol Metab.* 2003 Jun;17(2):191-209.
- Kuipers H, Keizer HA. Overtraining in elite athletes. Review and directions for the future. *Sports Med.* 1988 Aug;6(2):79-92.

ممکن است بتوان به دلیل عدم کاهش قندخون، عدم تغییر کورتیزول را توجیه نمود.

یکی از مهم ترین محرک های ترشح کورتیزول استرس روانشناختی است (۲۹). استرس هیجانی همراه با رقابت عامل بسیار مهمی برای ترشح کورتیزول می باشد (۳۰). افزایش غلظت کورتیزول به موازات رقابت ورزشی گزارش شده است (۳۱). شاید بتوان دلیل عدم تغییر غلظت کورتیزول در این مطالعه را براساس ماهیت غیررقابتی تمرینات و عدم وجود استرس روانشناختی توجیه نمود. زیرا افراد مورد مطالعه مسابقه انتخابی را با موفقیت پشت سر گذرانده و استرس انتخاب شدن نداشتند.

یکی دیگر از مهم ترین محرک های ترشح کورتیزول فعالیت بدنی شدید می باشد. میزان ترشح کورتیزول به شدت و مدت فعالیت بستگی دارد (۳۲). همچنین نوع سیستم تامین کننده انرژی طی فعالیت بر میزان ترشح کورتیزول اثر گذار است. به گونه ای که پاسخ کورتیزول به فعالیت بدنی وابسته به هوایی بودن یا غیرهوایی بودن فعالیت است (۳۳). با این وجود به نظر می رسد؛ با توجه به سابقه تمرین افراد مورد مطالعه عدم تغییر کورتیزول در این مطالعه را به سازگاری افراد مورد مطالعه به انجام تمرینات شدید نسبت داد. یافته دیگر این مطالعه عدم تغییر آماری معنی دار غلظت تستوسترون بزاقی بود. نوع و مدت فعالیت و همچنین سطح آمادگی جسمانی افراد مورد مطالعه از اصلی ترین محرک های اثر گذار بر غلظت تستوسترون است (۳۴). در توجیه عدم تغییر غلظت تستوسترون بزاقی به نظر می رسد؛ مدت هر جلسه تمرین انجام شده در این مطالعه در حدی نبود که بتواند موجب تحریک ترشح تستوسترون شود. از طرف دیگر گزارش شده تغییر در غلظت پروتئین حامل نیز می تواند بر پاسخ تستوسترون آزاد به فعالیت تستوسترون های بدنی اثر گذار باشد (۳۵). از آنجایی که در بزاق فقط تستوسترون آزاد وجود دارد؛ ممکن است تغییرات پروتئین حامل موجب عدم تغییر در غلظت تستوسترون بزاقی شده باشد.

غلظت آلفا-امیلازبزاقي نیز در این مطالعه تغییر آماری معنی داری نشان نداد. آلفا-امیلاز تحت عملکرد گیرنده های بتا فعالیت می کند و ایپی نفرین می تواند اثر مهاري بر ترشحات بزاقی داشته باشد (۳۶). لذا یافته های این مطالعه از طریق عدم اندازه گیری کاتکولامین محدود می شود. هر چند در مطالعه ای نیز عدم تغییر آلفا-امیلازبزاقي گزارش شده است (۳۷).

- Viro A. The mechanism of training effects: A hypothesis. *Int J Sports Med.* 1984, 5:219-27.
- Budgett R. Overtraining syndrome. *Br J Sports Med.* 1990 Dec; 24(4): 231-6.
- Lehmann MJ, Lormes W, Opitz-Gress A, Steinacker JM, Netzer N, Foster C, et al. Training and overtraining: an overview and

- experimental results in endurance sports. *J Sports Med Phys Fitness*. 1997 Mar;37(1):7-17.
6. Fry RW, Morton AR, Keast D. Overtraining in athletes. An update. *Sports Med*. 1991 Jul;12(1):32-65.
7. Passelergue P, Lac G. Saliva cortisol, testosterone and T/C ratio variations during a wrestling competition and during the post-competitive recovery period. *Int J Sports Med*. 1999 Feb;20(2):109-13.
8. Chatard JC, Atlaoui D, Lac G, Duclos M, Hooper S, Mackinnon L. Cortisol, DHEA, performance and training in elite swimmers. *Int J Sports Med*. 2002 Oct;23(7):510-5.
9. Arce JC, De Souza MJ. Exercise and male factor infertility. *Sports Med*. 1993 Mar;15(3):146-69.
10. López Calbet JA, Navarro MA, Barbany JR, Garcia Manso J, Bonnin MR, Valero J. Salivary steroid changes and physical performance in highly trained cyclists. *Int J Sports Med*. 1993 Apr;14(3):111-7.
11. Häkkinen K, Pakarinen A, Alén M, Kauhanen H, Komi PV. Daily hormonal and neuromuscular responses to intensive strength training in 1 week. *Int J Sports Med*. 1988 Dec;9(6):422-8.
12. Tsai L, Johansson C, Pousette A, Tegelman R, Carlström K, Hemmingsson P. Cortisol and androgen concentrations in female and male elite endurance athletes in relation to physical activity. *Eur J Appl Physiol Occup Physiol*. 1991;63(3-4):308-11.
13. Bosco C, Colli R, Bonomi R, von Duvillard SP, Viru A. Monitoring strength training: neuromuscular and hormonal profile. *Med Sci Sports Exerc*. 2000 Jan;32(1):202-8.
14. Yazdanparast B., Azarbayjani Ali Mohammad, Rasaei M.J., Jourkesh Morteza, Ostojić Sergej M. The effect of different intensity of exercise on salivary steroids concentration in elite female swimmers. *Physical Education and Sport*. 2009;7(1), 69-77.
15. Kivlighan KT, Granger DA. Salivary alpha-amylase response to competition: relation to gender, previous experience, and attitudes. *Psychoneuroendocrinology*. 2006 Jul;31(6):703-14.
16. Chatterton RT Jr, Vogelsong KM, Lu YC, Ellman AB, Hudgens GA. Salivary alpha-amylase as a measure of endogenous adrenergic activity. *Clin Physiol*. 1996 Jul;16(4):433-48.
17. Asking B, Gjørstrup P. Amylase secretion in response to activation of different autonomic receptors in the rabbit parotid gland. *Acta Physiol Scand*. 1980 Aug;109(4):407-13.
18. de Oliveira VN, Bessa A, Lamounier RP, de Santana MG, de Mello MT, Espindola FS. Changes in the salivary biomarkers induced by an effort test. *Int J Sports Med*. 2010 Jun;31(6):377-81.
19. Nater UM, Rohleder N, Gaab J, Berger S, Jud A, Kirschbaum C, et al. Human salivary alpha-amylase reactivity in a psychosocial stress paradigm. *Int J Psychophysiol*. 2005 Mar;55(3):333-42.
20. Morgan WP, Brown DR, Raglin JS, O'Connor PJ, Ellickson KA. Psychological monitoring of overtraining and staleness. *Br J Sports Med*. 1987 Sep;21(3):107-114.
21. Morgan WP, Costill DL, Flynn MG, Raglin JS, O'Connor PJ. Mood disturbance following increased training in swimmers. *Med Sci Sports Exerc*. 1988 Aug;20(4):408-14.
22. O'Connor PJ, Morgan WP, Raglin JS. Psychobiologic effects of 3 d of increased training in female and male swimmers. *Med Sci Sports Exerc*. 1991 Sep;23(9):1055-61.
23. Rietjens GJ, Kuipers H, Adam JJ, Saris WH, van Breda E, van Hamont D, et al. Physiological, biochemical and psychological markers of strenuous training-induced fatigue. *Int J Sports Med*. 2005 Jan-Feb;26(1):16-26.
24. Martin DT, Andersen MB, Gates W. Using profile of mood states (POMS) to monitor high-intensity training in cyclists: group versus case studies. *Sports Psychologist*. 2000, 14(2):138-56.
25. González-Bono E, Salvador A, Serrano MA, Moya-Albiol L, Martínez-Sanchis S. Effects of Training Volume on Hormones and Mood in Basketball Players. *Int J Stress Manage*. 2002 Oct;9(4):263-73.
26. Väänänen I, Vasankari T, Mäntysaari M, Vihko V. The effects of a four-day march on the gonadotrophins and mood states of army officers. *Mil Med*. 2004 Jun;169(6):491-5.
27. Osei-Tutu KB, Campagna PD. The effects of short- vs. long-bout exercise on mood, VO<sub>2</sub>max, and percent body fat. *Prev Med*. 2005 Jan;40(1):92-8.
28. Munck A, Fejes-Toth A. Glucocorticoid action: physiology. In: DeGroot LJ, Jameson JL, editors. *Endocrinology*. 4<sup>th</sup>. Philadelphia: Saunders. 2001; pp:1632-46.
29. Haneishi K, Fry AC, Moore CA, Schilling BK, Li Y, Fry MD. Cortisol and stress responses during a game and practice in female collegiate soccer players. *J Strength Cond Res*. 2007 May;21(2):583-8.
30. Filaire E, Sagnol M, Ferrand C, Maso F, Lac G. Psychophysiological stress in judo athletes during competitions. *J Sports Med Phys Fitness*. 2001 Jun;41(2):263-8.
31. Azarbayjani MA, Dalvand H, Fatollahi H, Hoseini SA, Farzanegi P, Stannard SR. Responses of salivary cortisol and  $\alpha$ -amylase to official competition. *JHSE*. 2011; 6(2): 385-91.
32. Passelergue P, Lac G. Saliva cortisol, testosterone and T/C ratio variations during a wrestling competition and during the post-competitive recovery period. *Int J Sports Med*. 1999 Feb;20(2):109-13.
33. Kindermann W, Schnabel A, Schmitt WM, Biro G, Cassens J, Weber F. Catecholamines, growth hormone, cortisol, insulin, and sex hormones in anaerobic and aerobic exercise. *Eur J Appl Physiol Occup Physiol*. 1982;49(3):389-99.
34. Hackney AC. Endurance training and testosterone levels. *Sports Med*. 1989 Aug;8(2):117-27.
35. Bonifazi M, Bela E, Carli G, Lodi L, Martelli G, Zhu B, et al. Influence of training on the response of androgen plasma concentrations to exercise in swimmers. *Eur J Appl Physiol Occup Physiol*. 1995;70(2):109-14.
36. Viru A, Viru M. Biochemical monitoring of sport training. 1<sup>st</sup>. Champaign: Human Kinetics. 2001; pp: 108-12.
37. Chicharro JL, Pérez M, Carvajal A, Bandrés F, Lucia A. The salivary amylase, lactate and electromyographic response to exercise. *Jpn J Physiol*. 1999 Dec;49(6):551-4.
38. Rayment SA, Liu B, Soares RV, Offner GD, Oppenheim FG, Troxler RF. The effects of duration and intensity of stimulation on total protein and mucin concentrations in resting and stimulated whole saliva. *J Dent Res*. 2001 Jun;80(6):1584-7.
39. Rohleder N, Nater UM, Wolf JM, Ehlert U, Kirschbaum C. Psychosocial stress-induced activation of salivary alpha-amylase: an indicator of sympathetic activity? *Ann N Y Acad Sci*. 2004 Dec; 1032:258-63.
40. van Stegeren AH, Wolf OT, Kindt M. Salivary alpha amylase and cortisol responses to different stress tasks: impact of sex. *Int J Psychophysiol*. 2008 Jul;69(1):33-40.
41. Hall CJ, Lane AM. Effects of rapid weight loss on mood and performance among amateur boxers. *Br J Sports Med*. 2001 Dec; 35(6):390-5.

## Original Paper

# Effect of intensive training on salivary level of cortisol, testosterone, $\alpha$ -amylase and mood of elite adolescent wrestlers

Deilam MJ (MSc)<sup>1</sup>, Gheraat MA (MSc)<sup>2</sup>  
Azarbayjani MA (PhD)\*<sup>3</sup>, Aslani Katooli HA (BSc)<sup>4</sup>

<sup>1</sup>Academic Instructor, Islamic Azad University Aliabad Katool Branch, Aliabad Katool, Iran. <sup>2</sup>Academic Instructor, Islamic Azad University Islamshahr Branch, Islamshahr, Iran. <sup>3</sup>Associate Professor, Department of Exercise Physiology, Islamic Azad University Central Tehran Branch, Tehran, Iran. <sup>4</sup>BSc in Nursing, Golestan University of Medical Sciences, Gorgan, Iran.

---

### Abstract

**Background and Objective:** Increasing the intensity of training is one of the factors that improve the athletic performance. Evaluation of psychological and biochemical factors is believed to be beneficial for evaluating the effectiveness of training schedule. Previous studies have shown that there are various responses to the training intensity due to the level of athlete's fitness and the kind of training. This study was done to investigate the effect of intensive training on salivary level of cortisol, testosterone,  $\alpha$ -amylase and mood of elite adolescent wrestlers.

**Materials and Methods:** This quasi-experimental study was performed on fifteen adolescent wrestlers of Iranian national team during 2009. The subjects were under extension training for three weeks. The saliva samples were taken prior, first, second and third weeks of training to determine cortisol, testosterone and  $\alpha$ -amylase level of salivary samples. Also, the Brahms questionnaire was used to assess the mood profile before and after the training. Data were analyzed using SPSS-14, ANOVA and student t-tests.

**Results:** There was no significant differences of salivary cortisol ( $7.69 \pm 0.75$ ,  $8.1 \pm 0.93$  ng/ml), testosterone ( $82.3 \pm 0.89$ ,  $64.2 \pm 1.7$  ng/ml),  $\alpha$ -amylase ( $98.81 \pm 1.35$ ,  $84.2 \pm 1.5$  U/ml) level and mood ( $16.4 \pm 3.28$ ,  $20.08 \pm 2.91$ ) of subjects prior and after training.

**Conclusion:** This study indicated that the intensive training do not alter salivary hormones level and mood of elite adolescent wrestlers.

**Keywords:** Training, Cortisol, Testosterone,  $\alpha$ -amylase, Saliva, Mood profile, Adolescent wrestlers

---

\* **Corresponding Author:** Azarbayjani MA (PhD), E-mail: [m\\_azarbayjani@iauctb.ac.ir](mailto:m_azarbayjani@iauctb.ac.ir)

Received 14 November 2010 Revised 27 September 2011 Accepted 11 November 2011